

irascibilem humanam, & brutalem, similiter & concupiscibilem; & dicunt, quod brutalis est in parte sensitiva, humana autem in parte intellectiva. Sed hoc non est verum; quia appetitus rationalis non dividitur per irascibilem, & concupiscibilem, ut prius dictum est, art. 2. unde irascibilis dicitur humana non per essentiam, sed per participationem, sicut dicit Philosophus in I. Ethic. & etiam Damascenus in II. Libr. cap. xii. Unde quod obicitur, quod spes in irascibili est; verum est de spe secundum quod est passio.

Ad quartum dicendum, quod intellectiva apprehensio est secundum motum a rebus in animam; & quia in anima intellectiva recipitur aliquid abstractum ab omnibus conditionibus materialibus individuantibus, ideo nulla apprehensio intellectiva concernit aliquod tempus determinate, quamvis possit esse de quolibet tempore: unde componendo, & dividendo implicat tempus, ut dicitur in III. de Anima text. xxv. & ideo etiam memoria, cum sit pars imaginis, quæ est in parte intellectiva, est omnium temporum, ut dictum est in I. Lib. dist. 111. Operatio autem appetitus est secundum motum ab anima in res; & ideo quia res per se cadunt sub hic & nunc, ideo & operatio intellectivi appetitus potest aliquod tempus concernere.

Ad quintum dicendum, quod delectatio, ut prius dictum est, ex duobus consurgit. Uno modo ex ipso actu qui est conveniens potentia; & hoc modo delectationi intellectus non est aliquid contrarium. Cum enim intelligibile omnino immaterialiter in intellectu recipiatur, non potest aliquam læsionem intellectui inferre, sicut sensibile excellens, quod corruptit sensum. Et ideo omnis actus intellectus est conveniens intellectui, & delectabilis, quidquid sit illud quod intelligitur; & sic delectationi intellectus non est aliquid contrarium. Alio modo consurgit delectatio ex conjunctione rei convenientis, circa quam est operatio. Et quia id quod apprehenditur, potest esse conveniens intelligenti, vel inconveniens, in quantum est res quædam, licet in quantum intellectus, semper sit conveniens; ideo ex parte ista delectationi quæ est in parte intellectiva, potest esse tristitia contraria, non quæ sit passio, ut dictum est.

QUÆSTIO II.

Deinde quæritur de spe secundum quod est virtus: & circa hoc quærentur quinque.

Primo. Utrum spes sit virtus.

Secundo. Utrum sit theologica.

Tertio. Quomodo se habeat ad alias virtutes theologicas.

Quarto. De certitudine ipsius.

Quinto. Quorum sit habere spem.

ARTICULUS I.

Utrum spes sit virtus.

2. 2. quæst. xvii. art. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod spes non sit virtus. Spes enim dividitur contra timorem, gaudium, & tristitiam. Sed nullum (1) istorum ponitur in genere virtutis; quinimo tristitia ponitur in genere vitii, quantum ad acci-

(1) Al. aliorum. (2) Al. in vita.

diam, & invidiam; ponitur etiam inter sacramenta quantum ad poenitentiam; gaudium autem in genere fructus, ut patet Gal. v. timor autem in genere doni, ut dicitur Isai. xi. Ergo neque spes debet esse virtus.

2. Præterea. Sicut virtutes infusæ ordinantur ad aliquod arduum, quod est (2) vita æterna; ita & virtutes acquisitæ ad aliquod arduum, quod est felicitas civilis, vel contemplativa. Sed Philosophi tractantes de virtutibus acquisitis, non posuerunt spem esse virtutem. Ergo apud Theologos spes non debet poni virtus.

3. Præterea. Nulla virtus provenit ex meritis: quia virtutem Deus operatur in nobis, sine nobis, ut Augustinus ait, Lib. IV. cont. Julian. cap. 111. & II. de liber. arbit. cap. xix. Sed spes provenit ex meritis, ut in littera dicitur. Ergo spes non est virtus.

4. Præterea. Nulla virtus opponitur alicui bono: quia bonum bono non est contrarium, sicut malum malo, ut dicitur in prædicamentis. Sed spes opponitur timori, quod est bonum, & laudabile. Ergo spes non est virtus.

5. Præterea. Nulla virtus habet actum mercenarium: quia virtus operatur bonum propter seipsum. Sed spes habet actum mercenarium, cum intendat in remunerationem. Ergo spes non est virtus.

Sed contra. Nihil inducit ad vitam æternam, nisi virtus. Sed spes inducit ad vitam æternam, ut patet in Psalm. v. 12. *Latentur omnes qui sperant in te: in æternum exultabunt, & habitabis in eis.* Ergo spes est virtus.

Præterea. Spes est propinquior charitati, quæ est mater omnium virtutum, quam fides, quia est in affectu. Sed fides est virtus. Ergo & spes.

Præterea. Nihil est meritorium, nisi actus virtutis. Sed spei actus est meritorius: quia a confusione liberat. Psalm. xxx. 1. *In te Domine speravi: non confundar in æternum.* Ergo spes est virtus.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sicut supra dist. xxii. quæst. 1. art. 2. & 3. dictum est, virtus secundum communem usum loquendi dicitur habitus inclinans ad actum; qui est bonus dupliciter, scilicet secundum convenientiam ad potentiam agentem, & secundum objectum; quod habet rationem boni, in quantum est objectum talis actus. Hæc autem duo sunt in actu spei. Cum enim spes in appetitiva parte sit; oportet quod objectum ejus sit bonum sub ratione boni; & sic actus spei habet bonitatem ex ratione objecti. Similiter etiam spes supra expectationem addit certitudinem, ut patet per diffinitionem in littera positam. Certitudo autem importat determinationem respectu ejus ad quod dicitur certitudo. Unde cum certitudo spei sit de bono expectato, importat determinationem ad bonum. Et ex hoc aliquis actus est perfectæ potentia convenientis, quod ad bonum ipsius determinationem habet; sicut actus scientia, qui determinat intellectum ad verum, quod est bonum intellectus; non autem actus opinionis, quæ est veri, & falsi: propter quod scientia est virtus, & non opinio, ut dicitur in VI. Ethic. cap. xv. Unde patet quod spes virtus debet dici etiam secundum communem usum loquendi.

Ad primum ergo dicendum, quod spes, secundum

ARTICULUS II.

Utrum spes sit virtus theologica.

2. 2. quæst. xvii. art. 5.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod spes non sit virtus theologica. Omnis enim virtus theologica habet Deum pro objecto. Sed irascibilis objectum Deus esse non potest: quia cum sit appetitus sensitivæ partis, non extendit se ultra bonum sensibile. Cum ergo spes ad irascibilem pertineat, videtur quod spes non sit virtus theologica.

2. Præterea. Isai. xxx. 15. dicitur: *In spe erit fortitudo vestra.* Sed fortitudo non est virtus theologica, sed cardinalis. Ergo & spes; & præcipue cum eadem extrema videantur habere, scilicet timiditatem, & audaciam.

3. Præterea. Expectare est longanimitatis: Gal. v. 22. (a) *Longanimitas expectationis.* Similiter videtur esse patientia: Rom. viii. 25. (1) *Si que non videmus, speramus, per patientiam expectamus.* Ergo cum spes sit expectatio, videtur quod spes sit idem quod patientia, vel longanimitas: quæ quidem non sunt virtutes theologicae: ergo nec spes.

4. Præterea. Spei est in arduum tendere. Sed hoc est magnanimitas, quæ maxime magnum attendit. Ergo spes est idem quod magnanimitas. Sed magnanimitas est virtus moralis, & non theologica. Ergo (2) & spes.

Sed contra. Spes dividitur ex opposito aliis virtutibus theologis: I. Corin. xii. 13. *Nunc autem manant fides, spes, charitas, tria hæc.* Ergo est virtus theologica.

Præterea. Omnis virtus quæ habet finem ultimum pro objecto, est virtus theologica. Talis autem est spes, cum sit expectatio futuræ beatitudinis. Ergo spes est virtus theologica.

Præterea. Omnis virtus moralis est circa passiones, ut dicitur in II. Ethic. cap. 111. Hoc autem non competit spei. Ergo non est virtus moralis. Neque est intellectualis, quia non pertinet ad cognitionem, ut prius dictum est. Ergo est virtus theologica.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod spes de ratione sua dicit extensionem appetitus in aliquod arduum, quod non omnino excedit facultatem sperantis. Ea enim quæ excedunt, & velut excedentia apprehenduntur, desperationem magis quam spem faciunt: unde secundum hoc quod inest alicui facultas in aliquod arduum, secundum hoc est inclinatio in illud arduum: & ideo in illud arduum quod proportionatur facultati naturæ sensitivæ, inclinatio sensitivi appetitus spem facit, quæ est passio; in illud vero arduum quod proportionatur naturæ intellectivæ, inclinatio illius facit spem, quæ est actus voluntatis. Sed quia est aliquod arduum quod excedit facultatem naturæ, ad quod homo per gratiam potest pervenire, scilicet ipse Deus, in quantum est nostra beatitudo; ideo oportet quod ex aliquo dono gratuito naturæ superaddito fiat inclinatio in illud arduum; & illud donum est habitus spei. Et quia habet objectum ipsum Deum, ideo oportet

002

quod

dum quod est passio, non est virtus, sed secundum quod est in appetitu intellectivæ partis. Nec aliarum passionum nomina ita convenienter ad virtutes transsumi possunt sicut nomen spei: quia spes dicitur in ordine ad bonum, & propter hoc importat motum appetitus in bonum tendentis; & sic habet quamdam similitudinem cum intentione, & electione boni, quæ requiruntur in omni virtute; timor autem dicitur in ordine ad malum. Recedere autem a malo, quamvis ad virtutem pertineat, non tamen in hoc consistit perfectio virtutis, sed in electione boni. Gaudium autem, & tristitia magis dicunt impressionem boni, & mali in appetitum, quam motum appetitus in ea: unde non habent similitudinem cum electione virtutis.

Ad secundum dicendum, quod illud arduum in quod ordinantur virtutes acquisitæ, est finis proportionatus facultati naturæ: & ideo natura per seipsam determinata est ad sperandum illum finem: unde non indiget aliquo habitu superaddito, per quem determinetur in illud. Sed hoc arduum quod est vita æterna, excedit facultatem naturæ. Unde cum ex se natura non sit determinata ad sperandum illud, oportet quod determinetur per aliquem habitum infusum; & hæc est spes, quæ est virtus.

Ad tertium dicendum, quod spes multis modis dicitur. Quandoque enim nominat passionem; & sic non est virtus. Quandoque nominat habitum inclinantem ad actum voluntatis similem spei, quæ est in parte sensitiva, quæ est passio; & sic est virtus. Quandoque vero nominat ipsum actum; & sic est actus virtutis. Quandoque autem nominat ipsam rem speratam, Tit. 11. 13. *Expectantes beatam spem:* & sic est objectum virtutis. Quandoque autem nominat certitudinem, quæ consequitur spem: Rom. v. 4. *Probatio vero spem, idest spei certitudinem:* & sic nominat statum perfectionis in virtutem, quantum ad certitudinis intentionem. Habitus ergo spei quæ est virtus, ex meritis non procedit; sed objectum, idest ipsa res sperata, pro meritis redditur: & ideo etiam actus spei in suum objectum tendit ex præsuppositione meritorum: & secundum hoc dicitur ex meritis provenire ratione sui actus.

Ad quartum dicendum, quod spes quæ est virtus, non opponitur timori qui est donum: quia spes extendit se in Deum ex consideratione divinæ largitatis, timor vero dicit resiliionem ex consideratione propriæ pravitatis: & ita non est secundum idem resiliio timoris, & extensio spei: unde non sunt contraria.

Ad quintum dicendum, quod facere aliquid propter aliquod commodum temporale, facit actum mercenarium, non autem facere propter remunerationem æternam: quia continentia non sibi sufficit ad salutem, si pro solo amore pudicitia retineret, ut dicitur in Lib. de Eccles. dogm. cap. lxxiv. & eadem ratio est de aliis humanis actibus. Vel dicendum, quod actus dicitur esse mercenarius qui propter mercedem fit, non autem qui est circa ipsam mercedem. Quamvis ergo actus spei sit expectare beatitudinem, quæ est merces; non tamen eam expectat propter ipsam mercedem, sed ex inclinatione habitus, sicut & in aliis virtutibus contingit. Et præterea non expectat eam, in quantum est merces, sed in quantum est summum quoddam arduum: habet enim Deum pro principali objecto.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Vulgata: *Si autem quod non videmus.* (2) Al. est.

Ex Edit. P. Nicol. (a) In textu quidem *longanimitas* inter Spiritus Sancti fructus v. 22. in Glossa interlin. *longanimitatem* interpretante, ut hic, *expectationis*.

quod sit virtus theologica: & ideo in secunda diffinitione spei quam Magister ponit, exprimitur tota ratio spei secundum quod est virtus theologica. *Expectatio enim*, ut ex dictis patet, proprie loquendo, dicit extensionem appetitus in aliquod arduum; *certa* autem dicit completionem predictae extensionis, & quasi determinationem; & in hoc completur ratio spei absolute. Objectum autem quod facit spem esse theologiam virtutem, est futura beatitudo. Illud autem unde est facultas perveniendi in finem istum, est gratia, & merita, sive accipiatur gratia pro divina liberalitate, sive pro dono gratuito.

Ad primum ergo dicendum, quod quidam dicunt, quod etiam appetitus rationis dividitur per irascibilem, & concupiscibilem: & secundum hoc propositio habet falsitatem. Sed quia omnes Auctores distinguunt irascibilem a concupiscibili, sive Sancti, sive Philosophi, ponunt irascibilem, & concupiscibilem in appetitu sensitivo; ideo dicendum, quod subiectum spei, prout dicitur virtus theologica, non est vis irascibilis, sed voluntas, in quantum actus eius spes dici potest: nisi forte ipsam voluntatem, in quantum habet actus similes actibus irascibilis, dicamus irascibilem; sed tunc irascibilis, & concupiscibilis non erunt diversae potentiae, sed nominabunt eandem potentiam, scilicet voluntatem, secundum diversos actus.

Ad secundum dicendum, quod, sicut supra praec. quaest. art. 3. & 4. ad 5. dictum est, extendi in aliquod arduum, est dupliciter: quia vel est bonum in quod extenditur, ut acquiratur; & sic extendi est spei: vel in aliquod arduum, ut repellatur; & hoc est audaciae. Et similiter resilire ab aliquo arduo est dupliciter: quia vel est bonum, quod propter difficultatem dimittitur; & sic est desperatio: vel est malum, quod propter difficultatem fugitur; & sic est timor. Et sic patet quod spes non inter audaciam & timiditatem est, sed inter praesumptionem & desperationem. Fortitudo autem quae habet pericula pro objecto, est inter timiditatem & audaciam. Et ideo spes, & fortitudo non est idem. Nec fortitudo potest esse virtus theologica: quia Deus, qui est objectum virtutis theologicae, non habet rationem periculi, quamvis habeat rationem ardui. Sed quia ex fine diriguntur ea quae sunt ad finem, ideo virtutes theologicae, quae habent finem ultimum pro objecto, non solum operantur circa ipsum secundum se, sed ut est directivum aliorum quae sunt ad finem: & ideo sunt quodammodo principia aliarum virtutum. Sicut fides non solum cognoscit verum primum, sed etiam alia quae ex veritate prima manifestantur ordinantia in ipsam, unde & in articulis fidei multa continentur quae ad creaturas pertinent. Similiter & charitas non solum facit diligere Deum; sed etiam proximum propter Deum. Similiter & spes non facit tendere in ipsum Deum, ut quoddam arduum consequendum, sed etiam ut ex ipso est auxilium in omnibus aliis arduis, vel bonis acquirendis, vel malis vitandis. Unde qui habet spem, sperat Deum consequi, speratque per ipsum omnia necessaria, quantumcumque sint difficilia, obtinere: sperat omnia nociva, quantumcumque sint difficilia, repellere. Et secundum hoc spes est in homine principium omnium operationum quae ad bonum arduum ordinantur, sicut charitas omnium quae in bonum tendunt, & sicut fides omnium quae ad cognitionem pertinent. Unde fides est in gratuitis, sicut intellectus princi-

(3) Al. facultatem.

piorum in naturalibus; & acquisitis: unde secundum hoc dicitur: *In spe erit fortitudo vestra*: non quasi spes sit ipsa fortitudo, sed quia est principium ipsius fortitudinis.

Ad tertium dicendum, quod expectatio patientiae est expectatio divini auxilii in periculis; expectatio autem longanimitatis est expectatio divini auxilii in laboribus actionis tendentis in aliquod bonum arduum obtinendum. Unde patet ex praedictis quod expectatio patientiae, & longanimitatis est per participationem expectationis a spe, secundum quod virtutes posteriores participant aliquid a prioribus; sicut omnes morales a prudentia, & omnes aliae virtutes participant aliquid a charitate, scilicet desiderium summi boni, propter quod operantur.

Ad quartum dicendum, quod magnanimitas magis accedit ad spem quam aliqua dictarum virtutum, quia est secundum extensionem appetitus in aliquod bonum arduum obtinendum: & ideo circa spem passionem versatur, & eius opposita, ut sic sint in irascibili tres virtutes quantum ad tria genera passionum. Magnanimitas quidem quantum ad genus spei, & aliarum passionum circumstantiarum ipsam, quae habent bonum arduum expectatum pro objecto; fortitudo autem circa timorem, & audaciam; mansuetudo autem circa iram. Sed tamen magnanimitas non est idem quod spes virtus: quia est circa arduum quod consistit in rebus humanis, non circa arduum quod est Deus: unde non est virtus theologica, sed moralis; participans aliquid a spe.

ARTICULUS III.

Utrum spes sit virtus distincta ab aliis.

2. 2. quaest. xvii. art. 6.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod spes non sit virtus distincta ab aliis virtutibus theologis. Virtutes enim distinguuntur per actus, & objecta. Sed spes est expectatio future beatitudinis, quae est etiam objectum omnium virtutum theologiarum. Ergo spes non distinguitur ab aliis virtutibus theologis.

2. Praeterea. Virtutes theologicae ordinant nos immediate ad Deum. Sed aliquis sufficienter ordinatur per hoc quod cognoscit eum, & amat ipsum: quod facit fides, & charitas. Ergo spes non distinguitur ab utraque.

3. Praeterea. Expectare est actus spei. Sed expectare pertinet ad fidem: quia in symbolo dicitur: *Expecto resurrectionem mortuorum*. Ergo spes non differt a fide.

4. Praeterea. Videtur quod nec a charitate. Quia spes est tendere in Deum, quod est proprium charitatis. Ergo spes non differt a fide, & charitate.

Sed contra. I. Corinth. xlii. spes consummeratur aliis duabus. Ergo differt ab eis.

Praeterea. Spes in voluntate dicitur ad similitudinem spei quae est in irascibili, ut prius dictum est. Sed spes quae est passio irascibilis, differt a cognitione quae est fidei, & amore qui est charitatis. Ergo spes quae est in voluntate, differt a fide, & charitate.

QUESTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod spes non possit esse nisi

si formata charitate. Spes enim praesupponit merita, ut patet ex diffinitione ipsius. Sed meritum non potest esse in habente aliquam virtutem informem. Ergo spes non potest esse informis.

2. Praeterea. Ex hoc ipso quod tendit fides in Deum, est fides formata. Sed spes habet in Deum tendere. Ergo semper est spes formata.

3. Praeterea. Augustinus dicit, Lib. XIV. de Civitate Dei cap. ix. quod omnis affectio ex amore est. Sed spes est affectio quaedam. Ergo est ex amore. Sed omne quod est ex amore, est formatum: quia charitatis est formare alias virtutes. Ergo spes semper est formata.

Sed contra. Sicut timor est suppliciorum aeternorum, ita & spes praemiorum. Sed timor potest esse formatus, & informis. Ergo & spes.

Praeterea. Quicumque non habet spem, est desperatus. Sed quicumque peccat mortaliter, non habet spem formatam. Si ergo omnis spes esset formata, quicumque peccat mortaliter, esset desperatus. Sed desperatio est peccatum in Spiritu Sanctum. Ergo quicumque peccat mortaliter, peccaret in Spiritu Sanctum; quod est falsum.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod, sicut supra distinct. xlii. quaest. 1. art. 4. quaestione 2. in corp. dictum est, virtutes theologicae sunt ad ordinandum nos in finem ultimum. Ad hoc autem quod aliquis incipiat operari propter finem aliquem, oportet primo quod cognoscat finem illum, & secundo quod desideret ipsum. Sed quia voluntas est possibilem, & impossibilem; neque aliquis operatur propter aliquid quod est impossibile adipisci, quamvis illud appetat: ideo oportet quod voluntas ad hoc quod operari incipiat, tendat in illud sicut in possibile: & haec inclinatio voluntatis tendentis in bonum aeternum quasi possibile sibi per gratiam, est actus spei. Et ideo spes est aliquid distinctum a fide, & charitate: quia fides facit cognitionem de fine, in quantum ostendit finem bonum esse, & sic insurgit motus charitatis; in quantum vero ostendit finem esse possibilem, sic insurgit motus spei: quia fides est fundamentum omnium virtutum, praecedens omnes quantum ad naturalem ordinem actuum.

Ad primum ergo dicendum, quod idem secundum rem est objectum omnium virtutum theologiarum, sed differt secundum rationem: quia in quantum est primum verum, est objectum fidei; in quantum est summum bonum, est objectum charitatis; in quantum est altissimum arduum, est objectum spei. Et quia beatitudo nominat maxime arduum, cum sit status omnium bonorum aggregatione completus, ut dicit Boetius, III. de Consol. pros. 11. ideo in diffinitione spei praecipue ponitur beatitudo. Virtus autem, & potentia non differunt ex objectis secundum differentiam realem objecti, sed secundum diversas rationes objecti: quae quidem rationes formaliter complent objectum ipsum.

Ad secundum dicendum, quod illa duo non sufficiunt ad hoc quod aliquis incipiat operari propter finem, ut dictum est in corp. art.

Ad tertium dicendum, quod fides dicitur expectare, in quantum est origo expectationis, ostendens illud quod est expectandum, ex se possibile acquiri.

Ad quartum dicendum, quod tendere in appetibile, est tam irascibilis, quam concupiscibilis, sed

diffenter: quia tendere in aliquod bonum ut est bonum simpliciter, est concupiscibilis; sed tendere in aliquod ut est arduum, & difficile, est irascibilis: & per hunc modum diversimode etiam tendit in Deum spes, & charitas.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod, sicut supra dictum est, quaest. praeced. art. 8. corpi desiderium, & amor in hoc differunt quod amor quodammodo importat quendam convenientiam, & connaturalitatem ad amatum, quod quidem perficitur dum amatum aliquo modo habetur; desiderium autem importat motum in ipsum amabile nondum habitum: unde motus appetitus incipit in desiderio, & terminatur in amore completo; & ideo desiderium est quaedam inchoatio amoris, & quasi quidam amor imperfectus. Sed quia primum habere rei est secundum quod est in potentia: quia quod est in facultate habentis, quasi jam haberi reputatur: ideo primum quod amorem inducit, est facultas habendi id quod desideratur. In hac autem facultate spes consistit; & ideo amor rei distantis, quae actu non habetur, praesupponit spem. Sed quia spes non est nisi boni, & primum motus appetitus in bonum, est desiderium; ideo spes praesupponit desiderium, & est media inter amorem & desiderium. Et hoc rationabiliter accidit: quia enim irascibilis est propter concupiscibilem, ideo actus irascibilis a concupiscibili incipit, & in concupiscibili terminatur. Amor enim, & desiderium in concupiscibili sunt; spes autem in irascibili; & similis est eorum ordo secundum quod est in voluntate. Unde patet quod actus fidei praecedat desiderium, quia omnis actus affectivae praesupponit actum cognitivae; desiderium autem praecedat spem; spes autem amorem; & ideo sicut fides potest esse informis, quia actus eius praecedat actum amoris, ita & spes.

Ad primum ergo dicendum, quod spes non praesupponit merita in actu, sed in proposito. Non enim aliquis sperat propter merita, quasi merita existantia producant actum spei; sed quia per merita quae proponit, ad beatitudinem se pervenire sperat.

Ad secundum dicendum, quod fides formata tendit in Deum ex amore; sed spes informis non est ex amore; sed ex desiderio.

Ad tertium dicendum, quod ibi accipitur amor large pro amore imperfecto, quod est desiderium, quod est primus motus appetitivae virtutis: desiderium autem non sufficit ad formandum actum virtutum.

ARTICULUS IV.

Utrum spes habeat certitudinem in suo actu.

2. 2. quaest. xviii. art. 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod spes non habeat certitudinem in suo actu. Certitudo enim ad cognitionem pertinet, quia dubitationi opponitur. Sed spes non pertinet ad cognitionem, sed ad affectionem. Ergo ad spem non pertinet certitudo.

2. Praeterea. De eo quod numquam erit, non potest esse certitudo. Sed aliquis habet spem de vita aeterna, quam numquam habebit. Ergo spes non habet certitudinem.

3. Praeterea. Omne quod dependet ex contingenti, non potest habere certitudinem, nisi quando jam est. Sed hunc habere vitam aeternam, dependet ex

me-